

1347 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

De een en dertigste Internationale Arbeidsconferentie, welke van 17 Juni tot 10 Juli 1948 te San Francisco gehouden werd, heeft op 9 Juli 1948 een verdrag aangenomen betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht.

Ingevolge het bepaalde bij artikel 19, vijfde lid, sub *b*, van het Statuut der Internationale Arbeidsorganisatie, wordt genoemd verdrag aan de Staten-Generaal overgelegd. Het wil de ondergetekenden voorkomen, dat Nederland tot het verdrag behoort toe te treden. Ter toelichting zij het volgende medegedeeld.

Het Wereldverbond van Vakverenigingen heeft in 1947 aan de Economische en Sociale Raad der Verenigde Naties het vraagstuk van waarborgen voor de uitoefening en de ontwikkeling van het recht van vakvereniging voorgelegd. Eveneens heeft de Amerikaanse Federatie van de Arbeid, die niet bij het genoemde Wereldverbond van Vakverenigingen aangesloten is, aan de Economische en Sociale Raad een voorstel voor een „International Bill of Rights” doen toekomen, welke een algemeen karakter heeft, doch een aantal punten bevat, die de rechten van werknemers raken. De Economische en Sociale Raad heeft daarop in zijn vierde zitting (28 Februari—29 Maart 1947) besloten het memorandum van het Wereldverbond van Vakverenigingen en dat van de Amerikaanse Federatie van de Arbeid te verwijzen naar de Internationale Arbeidsorganisatie met het verzoek, het onderhavige onderwerp op de agenda van haar eerstvolgende zitting te plaatsen en een rapport aan de Economische en Sociale Raad uit te brengen. Daarop heeft de Raad van Beheer van het Internationaal Arbeidsbureau bedoeld onderwerp op de agenda van de dertigste Internationale Arbeidsconferentie geplaatst, welke in 1947 te Genève gehouden werd. Die conferentie heeft o.a. een aantal punten aangenomen, welke de basis zouden vormen voor één of meer verdragen op het gebied der vrijheid van vakverenigingen en van de bescherming van het vakverenigingsrecht. De een en dertigste Internationale Arbeidsconferentie heeft in 1948 een verdrag ter zake aangenomen. Een voorontwerp daarvoor was door het Internationaal Arbeidsbureau ontworpen. Daarbij was rekening gehouden met de in 1947 plaats gehad hebbende discussies en de ter zake van de Regeringen ontvangen antwoorden.

In de considerans wordt o.m. overwogen, dat de inleiding van het Statuut der Internationale Arbeidsorganisatie onder de middelen, welke de arbeidsvoorwaarden van de werknemers verbeteren en de vrede verzekeren kunnen, „de erkenning van het beginsel van vakverenigingsvrijheid” noemt. Voorts wordt in de considerans overwogen, dat de verklaring van Philadelphia opnieuw verkondigd heeft, dat „de vrijheid van meningsuiting en van vereniging onontbeerlijk is voor een gestadige vooruitgang”.

Het verdrag behandelt in deel I de vrijheid om vakverenigingen op te richten, in deel II de bescherming van het vakverenigingsrecht en in deel III verschillende maatregelen, terwijl in deel IV enige slotbepalingen zijn opgenomen.

Het verdrag is niet te beschouwen als een „code” van de bepalingen van het vakverenigingsrecht, doch legt enkele fundamentele beginselen van dat recht uitdrukkelijk vast.

Artikelen 1 en 2 behoeven geen toelichting.

Artikel 3 voorziet in het recht van de organisaties om haar statuten en reglementen vast te stellen. De Overheid moet zich van elke tussenkomst om dat recht te beperken of de wettige uitoefening daarvan te belemmeren, onthouden.

Artikel 4 verbiedt de opheffing of schorsing van de organisaties langs administratieve weg.

Artikel 5 kent aan de organisaties het recht toe nationale vakverbonden en federaties op te richten en zich daarbij aan te sluiten. Tevens heeft elke dergelijke organisatie het recht zich bij internationale vakverbonden aan te sluiten.

Artikel 6 verklaart het bepaalde in de artikelen 2, 3 en 4 ook op de vakverbonden en federaties van toepassing.

Artikel 7 bepaalt, dat aan het verkrijgen van rechtspersoonlijkheid niet zodanige voorwaarden verbonden mogen worden, dat aan de toepassing van de artikelen 2—4 te kort gedaan zou worden.

Artikel 8, een van de belangrijkste artikelen van het verdrag, betreft de z.g. „legaliteit” van de werkzaamheden van de vakverenigingen. Uitdrukkelijk is vastgelegd, dat bij de uitoefening van de rechten, bij het verdrag toegekend, de werknemers, de werkgevers en hun organisaties, evenals alle andere georganiseerde personen of collectiviteiten, gehouden zijn de wetten te eerbiedigen en dat de nationale wetgeving geen inbreuk mag maken, noch op zodanige wijze toegepast mag worden, dat inbreuk gemaakt zou worden op de waarborgen, in het verdrag omschreven.

Bij de behandeling van deze kwestie werd uitdrukkelijk vastgesteld, dat het onderhavige artikel niet aldus uitgelegd mag worden, dat de onafhankelijkheid van de rechter in het gedrang komt.

Artikel 9. In verschillende landen hebben de leden van de gewapende macht en van de politie het recht van vakvereniging. In andere landen evenwel niet. Het verdrag sluit bedoelde groepen niet uit van het recht om zich te verenigen; het laat aan de nationale wetgeving over te bepalen in hoeverre de waarborgen, in het verdrag omschreven, op haar van toepassing zullen zijn. Het verdrag legt nog eens vast, dat in de landen, waar de gewapende macht en de politie dat recht hebben, het Lid, dat tot het onderhavige verdrag toetreedt, de bekrachtiging er van niet mag beschouwen als een inbreuk op dat recht. De ondergetekenden menen dit aldus te moeten verstaan, dat aan het recht van militairen en politie om zich in een vakvereniging te organiseren, niet getornd mag worden met een beroep op het verdrag. Uiteraard kan in die rechten wel verandering worden gebracht als gevolg van b.v. wijziging in de toestanden in het land, waardoor met het oog op het algemeen belang of de openbare orde verandering van die rechten naar het oordeel der Overheid nodig wordt. Ware het anders, dan zou het eerste lid van artikel 9 zijn betekenis verliezen.

Artikel 10 legt de term „organisatie” uit.

Artikel 11, het enige artikel van deel II, legt de Leden de verplichting op alle nodige maatregelen te treffen om de uitoefening van het vakverenigingsrecht te verzekeren.

Artikelen 12 en 13. Deze artikelen, vormende deel III van het verdrag, hebben betrekking op de toepassing van het verdrag in niet tot het moederland behorende gebieden. Een toelichting hiervan is evenmin als van deel IV, de slotbepalingen bevattende, nodig.

In Nederland heerst vrijheid van vakvereniging. Oprichting van vakverenigingen als zodanig is niet verboden, noch aan beperkende bepalingen onderhevig.

De wet van 22 April 1855 (*Staatsblad* no. 32, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 13 Mei 1939, *Staatsblad* no. 200) tot regeling en beperking der uitoefening van het recht van vereniging en vergadering bevat voor de verkrijging van rechtspersoonlijkheid, noch voor het vergaderen door vakverenigingen bepalingen, met de inhoud van het verdrag strijdig. Wel stelt die wet de verkrijging van rechtspersoonlijkheid door verenigingen afhankelijk van het voldoen aan verschillende voorwaarden en kan aan verenigingen de rechtspersoonlijkheid onthouden worden om redenen, ontleend aan het algemeen belang. Aan die voorwaarden moeten alle verenigingen voldoen, derhalve ook vakverenigingen. Bedoelde wet bevat echter geen bepalingen, inzonderheid tegen vakverenigingen gericht, noch bepalingen, die het vakverenigingsrecht illusoir zouden maken.

De ondergetekenden zijn dan ook van oordeel, dat Nederland tot het onderhavige verdrag kan toetreden, zonder dat vooraf wettelijke voorzieningen nodig zijn.

In verband met het bepaalde in artikel 35, lid 4, van het Statuut der Internationale Arbeidsorganisatie heeft de eerstondergetekende het onderhavige verdrag aan de Minister van Overzeese Gebiedsdelen doen toekomen met verzoek, dat ter kennis van de Regeringen van Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen te brengen.

De Minister van Sociale Zaken,
A. M. JOEKES.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
STIKKER.

De Minister van Justitie a.i.,
J. R. H. VAN SCHAİK.